

Referandum 12 Eylül’le Yüzleşme Günüdür

Demet Tezcan

Sorular:

1-12 Eylül tarihinde yapılacak olan anayasa değişiklikleri referandumuna ilişkin farklı siyasi-ideolojik çevrelerin yaklaşımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

2-Referandumu nasıl yorumluyor ve ne tür bir tavır öneriyorsunuz?

1- Bir kere şunu netleştirmek lazım ‘evet’ veya ‘hayır’ şeklinde ortaya konulan irade ne olursa olsun bu oylama bir siyasi partiyi onaylama ya da onaylamama oylaması değil, bu ülkenin geçmişiyle geleceğiyle hangi siyasi ya da ideolojik görüşten olursa olsun halkını ilgilendiren ve 30 yıl kadar da geç kalınmış bir oylamadır. Peyderpey değişimlerle de olsa nihayet ülke halkının 12 Eylül askerî darbesi ile yüzleşme günüdür. Bu oylamaya AK Parti’yi onaylama oylaması olarak bakmamak gerekiyor. Muhalefetin ısrarla karşı duruşu aslında yapılan referandumun iktidar partisini güçlendireceği vehminden kaynaklanıyor, AK Parti’yi güçlendireceğini düşündükleri için ‘hayır’ demeyi seçiyorlar. Bunu yaparken de geçmişte kendi ideolojilerine gönül vermiş, taban oluşturmuş, bu uğurda karşılıklı bir kıyım çarkının içine itilen, kurban edilen üyelerinin tabanlarının sesi olamıyorlar maalesef.

Bu karşı duruş geçmişte işkence tezgâhlarından yankılanan çığlıkları duymamak, günışığı düşmez zindanlarda çürüyen arkadaşlarının yaşadıklarını unutmaktır. Diyarbakır Cezaevi’ni, Mamak’ı, idamları, işkenceyi, anaların-babaların çaresizliğin kollarında kahroluşlarını yok saymaktır.

Ortada bir gerçek var ki iktidar partisi de Anayasa Mahkemesi’nin bazı maddelere yönelik kararını parlamentonun yapısına, parlamentonun millet adına anayasa yapma yetkisine müdahale olarak değerlendirdi.

Neden sivil anayasaya ‘evet’ diyerek militarizmin postalları altında ezilmeyi reddetmek isteyenler AK Parti taraftarı, tabanı gibi görünmek durumunda olsun ki? Muhalefet partileri bunu yapıyorlar. ‘Evet’ demeyi AK Parti’nin gücüne güç katmak gibi göstermeye çalışıyorlar. Doğrusuyla yanlışıyla her iktidar yaptıklarına karşı halkının cevabını sandık başında alır, bunun zamanı da var. ‘Evet’ demek de ‘hayır’ demek de kişilerin doğal tercihi iken bunu kampanyalarla karşılıklı bir sataşmanın içine toplumu evetçilerin ve hayırcıların kutuplaşması haline getirerek halkı ikiye bölmenin hiç anlamı yok. Eksik yanları yok mu paketin? Elbette var. Muhalif siyasi partiye düşen de bu eksiklikleri giderecek çözüm önerileri ile halkın karşısına çıkıp seçmenini ikna etmektir. 2011 seçimlerine şurada ne kaldı? Dileğimiz o ki bu 2011 seçimlerinden tek başına ya da koalisyon hükümeti olarak kim çıkarsa çıksın paketdeki eksikleri bir an önce giderebilmeleri. Geçmişten bugüne tüm ideolojik görüşlerin ve siyasi partilerin kendilerine gönül veren insanlara karşı sorumluluk duygusuyla hareket etmesi gerekiyor.

Sağı-solu birlikte işkence tezgâhlarından geçtiler; işkenceyi, sürgünü, baskını, mahpusluğu yaşadılar. Kendilerine bunca zulmü yaşatan bir anayasanın referanduma gitmesine ‘hayır’ kampanyası başlatmalarını bir paradoks olarak görüyorum.

MHP, CHP ve BDP’nin muhalif olmak adına aynı çizgide buluşmaları, statükonun etrafında kümelenmeleri de anlamlı doğrusu. Bu referandum salt anayasa maddelerinin oylaması değil, aynı zamanda partilerin ve ideolojik grupların da kafa karışıklıklarını ortaya çıkardı. Açıkçası gerek MHP gerekse CHP değişmez ön kabullerinden ötürü gidişat ne olur ve ne yöne doğru olursa olsun bulundukları yerde kalarak aynı söylemi tekrar etmeye devam edecekler gibi görülüyor. Savaşta da siyasette de düşmanımın düşmanı dostumdur anlayışı hâkimdir ama aynı zamanda da kendi inanç, ideoloji, duruş, tavır, her ne inanç değeri olursa olsun içini boşaltan, çürüten, çeliştiren bir yanı da hep vardır. Şu an keskin ayrılık ve aykırılıklarına rağmen muhalefet çizgisinde buluşan siyasi partiler de bu çelişkiyi yaşıyorlar.

2- ‘Evet’ mi ‘hayır’ mı? İnsan ömründe karşısına çıkabilecek iki ucu keskin bıçak sorulardandır. Siyah mı beyaz mı? Seviyor musun sevmiyor musun? Ne kadar başarılı olursan ol net cevap veremeyeceğin sorulardır. Kendini ifade etmeye çalışırken ifade edememenin getirdiği çaresizlikte boğulmadır adeta. Keskin ve kesin cevap isterler. Keşke ‘evet’ ya da ‘hayır’ derken neden ve nereye kadar ‘evet’ ya da neden ve hangi saiklerden ötürü ‘hayır’ diyebildiğimizi de dile getirebileceğimiz bir imkân, ölçü, aracı da olsaydı oylamaların.

Zor doğrusu, darağacına gönderilen gençlerin yeniden konuşulduğu-hatırlandığı Mamak, Diyarbakır cezaevlerinde yaşanan vahşetlerin karanlık gölgesinin halen üzerimizde dolaştığı zaman diliminde kapkara bir zaman diliminin hesaplaşması sembolik kalacak bir değişiklik de olsa yapılacak.

Bu referandum, anayasa maddelerindeki değişiklikler sessizce idama gitmiş mazlumların sesi olmaya yeter mi? İşkencenin travmasını yıllar sonra bile üstünden atamamışların bedeninde hissettiği ağrılar, incitilmiş onurlarının hesaplaşması olmaya yeter mi? ‘Evet’ten kazancımız ne olur? Askerî vesayeti reddetmeye çalışırken darbe ürünü anayasayı mevcut haliyle pekiştirmiş mi oluruz, reddetmiş mi? Tüm bu sorularla, tartışmalarla gidilecek sandığın başına. Oligarşiye, militarizme, statükoya, askerî vesayete, gücün hukukuna karşı olduğunu gösterebilmenin yöntemlerinden biriye ve arkasından atılacak adımların bir başlangıcı olaksa bu adım cesaretle atılmalı elbette. Gücün hukukunun hukukun gücüne dönüşmesi, hakkın, haklının, adaletin sesi olması elbette ideal olan. Anayasayı toptan değiştirmeye, yeniden yazmaya kimse henüz muktedir değil. Mevcut anayasa maddelerinin dörtte birine tekabül eden bir değişiklik bu.

Mevcut konjonktür içinde tavrını ifade edebilmenin yöntemlerinden biridir referanduma gitmek.

12 Eylül askerî darbesinin bendeki izi iliklerine kadar sisteme entegre olmuş babamın askerî darbenin şehirleri, kasabaları aşmış, türlü bahanelerle köylere adar ulaşmış işkence tezgâhından geçmiş olmasıdır. “Unutmadığım” ve “hiç unutmadığım” olarak kalmıştır hep zihnimde. Babamın sabaha kadar köy kahvehanesinde birçok insanla birlikte gördüğü işkence sonrası iki askerın kolları arasında ayaklarının üstüne basamadığı için sürüklenerek eve getirilişini unutmadım. Pişkince “Tuzlu su yapın ayakları şişmesin!” tavsiyesi ise hiç aklımdan çıkmadı. Belki babamların zihni yapısında bir şey değişmedi. Nihayetinde devletin kestiği parmak acımadı. Nitekim bir süre sonra unuttular, kol kırıldı yen içinde kaldı. Ama o gecenin acısı benim yüreğime saplanmış hançer gibi durmaya devam ediyor.

Bu referanduma evet de aslında bir reddediş eylemidir. Olumlu kelime ile olumsuzlamadır. Statükocu, eksik, baskıcı, baskın olmasına rağmen değişmesi peyderpey de olsa 12 Eylül militarist anayasasına ‘hayır’ demek adına şerh düşülecek bir ‘evet’tir.

Bu paketin en tartışmalı yönü referandumun 12 Eylül Anayasasının bazı maddelerini pekiştirip meşruiyetini artırdığı mı yoksa yeterli bir reddediş mi olduğudur. İnsan iradesini sınırlamaya alan, sindirdiklerin ya da sindiremediklerin ile birlikte nihai cevap bekleyen tavır ortaya koymayı gerektiren bir durum... Kendi içinde bile sorgulamaların, hesaplaşmaların varken ‘evet’ ya da ‘hayır’ keskin cevabına karşı alacağın yeni sorgulamalar, veballer, ithamlar da getiren bir eylem ve yöntem...

Bu ülkede her sivil inisiyatif, hak ve özgürlükler öyle kolay elde edilmiyor. Düşünceyi ifade edebilmenin bile sınırları, ağır yaptırımları var. Yasalarla dokunulmaz, değiştirilmesi teklif dahi edilemez şeklinde tabulaştırılmış kanun maddeleri varken, askerî darbeden 30 yıl gibi bir zaman dilimi sonrası darbe ürünü anayasanın değiştirilmesi için atılan adım önemlidir. İçeriğini tartışsınız, yetersiz ve eksik bulabilirsiniz ama askerî vesayete ‘hayır’ sivil iradeye ‘evet’ demenin sembolik bir değeri olduğu gerçeğini göz ardı edemezsiniz.

Bu millet 12 Eylül’den alacaktır ve 30 yıl sonra da olsa referandum bir hesaplaşma günüdür. 12 Eylül’le yüzleşme günü... Ben daha çok bu vecheden bakıyorum. Yeni anayasa çalışması-düzenlemesi yapılamayacak diye bir şey de yok. Bu konuda da seçmenin seçim sandığına gidecek her siyasi partiden böyle bir beklentisi olması gerekiyor.

Haksöz Dergisi Sayı: 233 - Ağustos 2010

Kaynak: [Referandum 12 Eylül’le Yüzleşme Günüdür - Demet Tezcan](#)